

Вікторія ПЕНЦАК,
здобувачка другого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Марія КОЗАК,
асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

ІГРОВІ МЕТОДИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Ігрові методи займають особливе місце у роботі з дітьми дошкільного віку, особливо тими, хто має мовленнєві порушення. Саме гра є природною формою діяльності дитини, через яку вона пізнає світ, взаємодіє з іншими людьми і виражає себе. Для дітей із мовленнєвими порушеннями гра може стати ключовим інструментом не лише для розвитку мовлення, але й для гармонійного психічного та емоційного розвитку загалом. У процесі гри такі діти вчаться спілкуватися, висловлювати свої думки і потреби, встановлювати контакти з однолітками та дорослими.

Діти дошкільного віку, які мають порушення мовлення, часто стикаються з низкою труднощів. По-перше, це проблеми з артикуляцією, тобто складнощі у вимовлянні звуків або слів, що може заважати дитині правильно виражати свої думки. По-друге, це може бути обмежений словниковий запас, що ускладнює розвиток повноцінного мовлення та соціальної взаємодії. По-третє, такі діти можуть мати труднощі з розумінням мови, що знижує їхню здатність сприймати інструкції або спілкуватися з однолітками. Ігрові методи допомагають вирішити ці проблеми завдяки їхній здатності стимулювати активність дитини, викликати інтерес до навчання і сприяти природному розвитку мовлення [1, с. 80].

Одним з найефективніших ігрових методів для розвитку мовлення є рольова гра. У процесі рольових ігор діти імітують ситуації з реального життя, взаємодіють з іншими дітьми, висловлюють свої думки та почуття. Це дозволяє їм розвивати мовлення в природних умовах, без тиску з боку вчителя чи логопеда. Наприклад, під час гри в «магазин» дитина повинна вимовляти різні фрази, щоб купити товари або відповісти на питання продавця. Така діяльність стимулює не лише розвиток мовлення, але й

логічне мислення, соціальні навички та емоційну виразність [2, с. 157]. Окрім рольових ігор, важливе місце у роботі з дітьми із мовленнєвими порушеннями займають ігри з правилами. Такі ігри вимагають від дітей дотримання певних правил, що допомагає їм навчитися зосереджуватися, слухати інструкції та правильно їх виконувати. Наприклад, гра «Злови м'яч» може бути використана для розвитку фонематичного слуху, коли дитина повинна ловити м'яч лише тоді, коли чує певний звук. Це допомагає дітям навчитися відрізняти звуки один від одного, що є основою для правильного мовлення.

Інший ігровий метод, який ефективно використовується для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку, – це рухливі ігри. Рухи і мовлення тісно пов'язані між собою: під час активної діяльності дитина стимулює свої мовленнєві функції. Наприклад, під час гри «Слідопит» діти повинні виконувати певні завдання, що супроводжуються мовленнєвими інструкціями, такими як «Знайди предмет, який починається на звук [к]». Така гра стимулює дітей до активного використання мовлення у процесі руху, що допомагає закріпити мовленнєві навички.

Не менш важливими є дидактичні ігри, які спрямовані на розвиток мовленнєвих і когнітивних навичок. Такі ігри зазвичай мають чітко окреслену мету і включають завдання, пов'язані з розвитком лексичного запасу, граматичних структур або артикуляційних навичок. Наприклад, гра «Знайди пару» може бути спрямована на розвиток словникового запасу, коли дитина повинна знаходити картки із зображеннями предметів, назви яких вона щойно вивчила. А гра «Склади речення» допомагає дітям навчитися правильно будувати речення, використовуючи різні частини мови [3, с. 150].

Інтерактивні ігри також можуть бути дуже корисними для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку. Використання сучасних технологій, таких як комп'ютери чи планшети, дозволяє зробити процес навчання більш цікавим та захоплюючим. Наприклад, програми для розвитку мовлення, що включають інтерактивні завдання, такі як повторення слів, складання речень або вирішення мовленнєвих головоломок, стимулюють дітей до активної участі у навчанні і дозволяють їм отримати швидкий зворотний зв'язок про свої успіхи [7, с. 30].

Окрему увагу слід звернути на використання музичних ігор у роботі з дітьми дошкільного віку, що мають мовленнєві порушення. Музика є

потужним засобом розвитку мовлення, оскільки вона стимулює емоційну сферу дитини і активізує процеси пам'яті, уваги та мислення. Спів пісень, виконання ритмічних вправ під музику чи гра на музичних інструментах допомагають дітям розвивати артикуляцію, ритм мовлення і слухове сприйняття.

Важливо також враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Не всі діти однаково реагують на ті чи інші ігрові методи, тому вчитель або логопед повинні гнучко підходити до вибору ігор, враховуючи інтереси та потреби кожної дитини. Наприклад, якщо дитина захоплюється тваринами, можна використовувати рольові ігри, де вона буде імітувати поведінку різних тварин, і в процесі цього вчитися правильно вимовляти звуки або слова, пов'язані з темою тваринного світу [4, с. 70].

Під час роботи з дітьми із мовленнєвими порушеннями важливо також залучати до процесу гри батьків. Спільна гра вдома може стати чудовим засобом закріплення навичок, які дитина отримує під час занять із логопедом чи вчителем. Крім того, це допомагає зміцнити емоційний зв'язок між дитиною та батьками, що позитивно впливає на її загальний розвиток. Батькам можна пропонувати прості ігри, які вони можуть грати зі своєю дитиною вдома, наприклад, такі як «Словниковий ланцюжок» або «Розкажи історію», де дитина повинна вигадати історію на основі картинок чи іграшок. Ще одним важливим аспектом ігрових методів є те, що вони сприяють не лише мовленнєвому, але й загальному розвитку дитини. Через гру діти вчаться розуміти світ, засвоюють соціальні норми, розвивають дрібну та велику моторику, формують навички самоконтролю та самоорганізації. У роботі з дітьми дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями особливо важливо поєднувати розвиток мовлення із загальним розвитком дитини, щоб забезпечити її гармонійне становлення як особистості [6, с. 19].

Значну роль у використанні ігрових методів відіграє емоційний компонент гри. Гра має приносити дитині радість і задоволення, і лише тоді вона буде ефективною. Якщо дитина не отримує позитивних емоцій від гри, вона швидко втратить до неї інтерес і навчання стане менш результативним. Тому важливо забезпечити такі умови гри, за яких дитина буде почувати себе комфортно і безпечно, де вона зможе вільно виражати свої емоції і думки.

Використання ігрових методів у роботі з дітьми дошкільного віку із мовленнєвими порушеннями має бути систематичним і послідовним. Тільки через регулярну і тривалу гру можна досягти стабільних результатів у розвитку мовлення. Логопед або вчитель повинні ретельно планувати заняття, поступово ускладнюючи ігри і додаючи нові елементи, щоб дитина не втрачала інтерес і продовжувала розвиватися [5, с. 30]. Окрім цього, важливо пам'ятати, що робота з дітьми дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями вимагає терпіння і розуміння з боку дорослих. Не завжди результати будуть помітні одразу, але через постійну підтримку і стимулювання дитина зможе досягти значного прогресу у своєму мовленнєвому розвитку.

Таким чином, ігрові методи у роботі з дітьми дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями є надзвичайно важливими і ефективними. Вони дають змогу дитині розвивати мовлення у природних умовах, сприяють її загальному розвитку та соціалізації, допомагають закріплювати нові мовленнєві навички та долати труднощі.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років : монографія. Київ : Слово, 2004. 376 с.
2. Богуш А. М., Березовська Л. І. Творче самовираження дошкільників у художньо-мовленнєвій діяльності : монографія. Одеса : М. П. Черкасов, 2008. 203 с.
3. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : підручник. Київ : Слово, 2015. 704 с.
4. Бредіхіна О. А. Казкотерапія у роботі з дітьми дошкільного віку. Авторські психотерапевтичні казки : методичний посібник. Нетішин : Відділ освіти виконавчого комітету Нетішинської міської ради, ДНЗ № 8. 2015. 85 с.
5. Іваненко О. В. Ігрові технології в корекційній роботі з дітьми дошкільного віку із мовленнєвими порушеннями. Київ : Педагогічний світ, 2020. 200 с.
6. Коваленко Т. І. Методика ігрової роботи з дітьми дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Харків : Освітній центр, 2019. 180 с.
7. Шевченко Г. П. Ігри як засіб розвитку мовлення у дітей дошкільного віку. URL: <http://example.com/ігри-розвиток-мовлення> (дата звернення: 09.10.2024).